

My life my lesson

Text: Susanna Alakoski

Jag är ful.

Jag är ett jävla fetto.

Så känner sig underbara Felicia.

Jag bryr mig, jag bryr mig inte.

Så låter det inom henne.

Pappa ringer morgon och kväll.

Varför svarar du?

(frågar mamma)

Men det är ju pappa som ringer!

(svarar Felicia)

Men han hotar ju oss.

Men det är ju vår pappa!

Lillebror spelar dataspel.

Lillasyster sover och sover.

Felicias andra lillasyster, ja vad gör hon?

Felicia röker och röker.

Hon fixar och fixar med ögonbrynen.

Mamma biter ihop, håller samman familjen så gott hon kan.

En tröst i helvetet är hunden som alltid viftar på svansen.

Hjärtat bankar när jag ser My life my lesson. Jag kunde varit Felicia, Felicia kunde varit jag. Felicia och jag är statistiken och mörkertalet. Vi är de som samhället fortfarande inte förmår att hjälpa, trots att vi idag vet gigantiskt mycket om pappor som är att betrakta som högriskområden. Ändå har det hänt mycket sedan jag var barn och själv bevittnade våld. Ämnet präglades då av tystnad och skam. Inga skyddade boenden, inga kvinnofridslinjer, låg kunskapsnivå, politiskt ointresse. Idag finns både fakta, kunskap och vilja. Men våldet som folkhälsofråga kan fortfarande bli avsevärt bättre. Vart tionde barn upplever våld i hemmet. Att se ett stryptag tas på mamma är att själv bli utsatt för ett mordförsök själv. Så känns det.

Det är ofattbart svårt för kvinnor och barn att prata om våld. Berätta att man blir påpucklad, kallas för fitta, hora. Och det finns kvinnor som aldrig berättar. Barn som heller aldrig berättar. I My life my lesson är det tvärtom. Här berättar modiga Felicia, och hennes mamma.

Felicias familj är en så vanlig familj. Det är UGGs och baskofta. Pizza och pusskuddar. Det är mjölk och mobiler. På väggarna hänger inramade fotografier, krukväxterna behöver vatten. Skoldagar läggs till varandra. Det är vår, sommar, och julen som kommer. Favoriträtter lagas. Familjen ser på teve, gullar med hunden. Det är Hemköp, köksbord och stark kärlek. Familjen försöker leva vardag, men de är ockuperade av den ständiga oron.

Felicias älskade pappa som fattas familjen har slagit Felicias älskade mamma. Han har hotat och hotar. Åker in och ut i finkan. Han ringer och ringer. Dessa omöjliga beslut. Fel att bryta, fel att inte bryta. Felicia kastas mellan tro, hopp och becksvalt besvikelse. Det är smärtsamt att se hur ångesten accelererar, hur den vänds inåt.

Kanske fungerar värktabletter mot den mest akuta ångesten?

Kanske funkar solarium och hög musik i hörlurarna?

Shoppa kläder?

Noppa ögonbryn?

Hur ska Felicia få ihop livet?

Hur ska syskonen klara sig?

”Vem fan orkar gå till skolan, när man har så mycket problem?”

Hur ska Felicias mamma orka? Hon som kämpar med maktlöshetens boja runt foten. Hon som brutit med sitt gamla liv, slutat med droger, som fixar, finns, färgar hår, hjälper, orkar, tröstar, håller samman, bryter ihop, kommer igen medan hon lever med det ständiga dödshotet hängande över sig?

”Ge mig lugn och ro för helvete”.

Filmens starkaste scen är när brådmogna, kloka Felicia läser upp ett sms som hon skickat till pappa. Lillasyster hulkar i bakgrunden. Du har fyra barn. Var är våran trygga

snälla pappa? Som vi ska lära av, som ska skydda oss. Hon beskriver lillasysters ilska och sorg. Hur hennes andra lillasyster kan bli skådis eftersom det är så enkelt för henne att börja gråta. Hon bara ställer sig framför spegeln och tänker på att hon inte har någon pappa. Hon redogör ett möjligt framtidsscenario, hur de tre systerarna kanske kommer att välja killar som sin frånvarande pappa om ingen ändring sker. Hon frågar vem som ska lära lillebror rätt och fel och vara hans förebild. Hon säger att hon redan förlorat en pappa och nu kommer att förlora en till eftersom hans kropp och psyke inte kommer att orka med den livsstil han för. Bli en pappa innan det är försent!

Denna längtan, efter en vanlig pappa.

En som inte hotar och slår.

Äckliga minnen överfaller när Felicia och vännen Cherifa går genom bostadsområdet i Söderberga.

”Den där bänken, låt oss gå härifrån.”

Fina minnen överfaller också.

”Pappa byggde vägghyllorna där”.

Det blir BUP och KBT.

Det blir ungdomshem, skärsår och Lisdexamfetamin.

Felicia fyller arton och då skrivs hon ut, till ingenting.

Jag blir förbannad. Till ingenting.

Mamma bor nu med syskonen på skyddat tillfälligt boende. För pappa har mordhotat igen. Men det är tyvärr fullt på Alla kvinnors hus. Men kanske det finns ett lägenhetshotell i Årsta.

Lillasyster faller i ny djupsömn.

Ängsligt frågar lillebror, får vi flytta eller inte?

Felicias tryck i skallen ökar.

Livrädda mamma tröstar och tröstar.

Det ordnar sig, men hon vet inte hur.

Felicias andra lillasyster, ja vad gör hon?

Jag vet inte vad jag hade väntat mig. Men när Felicias pappa dyker upp i filmen blir det så uppenbart. Felicia och hennes syskon längtar efter något som inte finns.

Det är uppenbart att det kvittar vad mamma gör. Var de bor, vad syskonen säger, gör eller tänker. Det spelar ingen roll, det är pappan som måste ändra sig.

Det blir också uppenbart, att mamman och barnen gör sitt, men samhället gör det inte. Det måste finnas en stark fungerande sjuk- och psykvård, en socialtjänst och ett polisväsende. Utbildade människor och rutiner, system som klarar av att handskas med de sjukaste bisarraste familjesituationerna. Mammor ska slippa flytta runt med sina sargade ungar och hundar i snöoväder. Barns bas måste som ett minimum vara trygg och säker.

När jag tog initiativ till en antologi om våld riktat mot kvinnor, *Lyckliga slut* (2007), frågade jag hundratals kvinnor om de ville medverka med sin berättelse. Så gott som alla hade något att berätta, men vågade inte. Av hänsyn till man, barn, släkt, kollegor. Många avråder kvinnor och barn att berätta, för vad händer om vi berättar om knuffar, att bli fasthållen, dragen i håret, slagen, sparkad? Om våldtäkter eller andra påtvingade sexuella handlingar? Vad händer om vi berättar om psykiskt våld som hot eller förlöjligande? Om vi vittnar om hur vi blivit hindrade från att träffa släkt och vänner eller att delta i sociala aktiviteter? Om vi vittnar om när personliga tillhörigheter avsiktligt slagits sönder eller förstörts?

Våld i nära relationer har en djup inverkan på vår fysiska och psykiska hälsa. Sömnsvårigheter, ångest, depression och posttraumatiskt stressyndrom är vanligare bland våldsutsatta kvinnor och barn. Det innebär dessutom stora ekonomiska kostnader för samhället, individen och framtida generationer. Och så vidare. Socialstyrelsen, BRÅ, Polisen, Regeringen, forskningen intygar.

Idag vet vi att den som utsätts för våld oftast har en nära relation till- och ofta starka emotionella band till förövaren. Detta försvårar möjligheten till motstånd och uppbrott. Våldet sker dessutom vanligtvis i offrets egen bostad och förvärras ju längre relationen pågår. Den vanligaste formen av våld i nära relationer utövas av en man mot en kvinna.

Uppbrottsprocessen från våld har studerats. Forskarna Carin Holmberg och Viveka Enander beskriver den som tre processer. *Att lämna* handlar om det rent fysiska uppbrottet, hon går ifrån mannen. *Att bli fri*, hänvisar till att hon blir emotionellt fri från honom och att hon löser upp (delar av) det traumatiska bandet. *Att förstå* innebär

avslutningsvis, att hon rent kognitivt tolkar vad hon varit med om och därmed kan placera ansvaret för våldet där det hör hemma, nämligen hos mannen.

Behandlingsmöjligheter med inriktning på män som utövar våld är kanske den viktigaste framtidsnyckeln?

Det är ofattbart svårt att tala om våld. Men mer och mer gör vi det. Felicias nakna, modiga berättelse flyger nu ut i världen. Säkert blir den en röst och tröst för de barn och unga som lever i familjer med våldet som vardag. My life my lesson kommer att bidra till bygget av den nödvändiga säkerhet och trygghet samhället måste mäktat erbjuda när livet inte funkar för en helt vanlig familj som lider av våldet som en sjukdom.

Inom våldets sfär finns bara förlorare, därför finns bara allt att vinna.

Våld i nära relationer är en folkhälsofråga för världen att bita i.

Bit.